

Koordinátorka udržitelnosti: Na ZČU se počítá každé jídlo, každý strom i každý gram materiálu

23.3.2026 - Andrea Čandová | Západočeská univerzita v Plzni

ZČU má od nového roku koordinátorku udržitelnosti. Stala se jí Barbora Poláková. V rozhovoru o svých prioritách vysvětluje, proč by pojem udržitelnosti neměl být jen vedlejším projektem, ale součástí každodenního fungování vysoké školy. Co to znamená konkrétně na ZČU?

Mluvíte o tom, že udržitelnost se má prolínat vším, takže výukou, vědou i provozem. Kde je to nejvíc vidět už dnes?

Zářným příkladem toho, jak by to mělo vypadat, je podle mě nový studijní program Environmentální inženýrství a technologie. Sice je akreditovaný na Fakultě strojní, ale prostupuje napříč obory, propojuje technické a přírodovědné vzdělávání. Bude klást důraz na obnovitelné zdroje a na udržitelnou výrobu. Tady se nám propojuje ta výuka s vědou. Provoz je pro univerzitu, ale také velké téma. Příkladem je nakládání s jídlem, využívání energií nebo do budoucna plánované využití vody z retenčních nádrží na zadržování vody v krajině kolem kampusu.

Pojďme k úplně praktickým věcem: v menze se snaží, aby jídlo nekončilo v koši. Jak to funguje?

Jídlo, které menza nevydá, pošle do Domova svaté Zdislavy pro matky samoživitelky a ženy v nouzi. Spolupráce začala na podzim 2024 a od té doby jim každý týden posíláme desítky porcí. Jsem ráda, že máme pozitivní zpětnou vazbu, protože nejen že děláme něco pro to, abychom zabránili plýtvání, ale jídlo maminkám doopravdy chutná. A jídlo z menzy si mohou domů odnést samozřejmě i zaměstnanci.

Právě s tím souvisí i nové jídlonosiče místo jednorázových obalů. Funguje to?

Zatím jsme v pilotní fázi. Jestli to funguje, se mě zeptejte za pár měsíců. Teď musíme dostat informaci mezi všech 2500 zaměstnanců, že tady taková možnost vůbec je. A jak to funguje? Stačí přijít do menzy na pokladnu, kde by měly být nosiče vystavené. Na JIS kartu je potřeba si předem na pokladně menzy nabít 250 korun, což je vratná kauce. Do nosiče, který vám tam vydají, už si pak u okénka necháte nandat jídlo, které chcete. Po jídle stačí jídlonosič opláchnout nebo vytrít ubrouskem. Nesmí tam zbýt kusy jídla. Profesionální mytí už je pak na menze. Druhý den tedy stačí přinést jídlonosič k okénku, kde vám ho vymění za čistý a rovnou do něj nandají jídlo. A takhle je možné to opakovat stále dokola. Cílem je omezit spotřebu polystyrenových krabiček. V pilotní fázi máme jídlonosiče pro 20 zaměstnanců. V případě zájmu můžeme do budoucna rozšířit nabídku i pro studující.

Nedávno studující a zaměstnaní ZČU, včetně Vás, vysadili 35 lip u Janovského mokřadu. Proč právě tam a jaký to má dopad?

Lípy jsme sázeli ve spolupráci s Plzeňským krajem, který vytypoval vhodné vlastní pozemky a oblast, kde budou lípy nejvíce prospěšné. U Janovského mokřadu budou poskytovat pyl a nektar hmyzu díky jejich hustým korunám a také vytvoří přirozenou bariéru proti hluku z nedaleké dálnice D5. A 35 jich bylo proto, že letos v září ZČU oslaví 35 let. Spoluprací na udržitelném regionu bude s Plzeňským krajem mnohem víc a už teď se na ně těším.

Velká část udržitelnosti na univerzitě se odehrává ve výzkumu. Které projekty na ZČU podle vás nejvíc ukazují, že univerzita může měnit budoucnost?

Těch projektů je několik. Ale kdybych měla některé zmínit a ukázat, že jde opravdu o témata napříč fakultami a obory, tak je to například vývoj separátorů malých plastových částic na Fakultě elektrotechnické, 3D tisk bez odpadu na Fakultě strojní, udržitelná móda na Sutnarce, která je z recyklovaných oděvů, nebo několik projektů, které se zaměřují na obnovitelné zdroje energie, ať už ze slunce, větru nebo vodíku. Udržitelnost ale vidím i ve vzdělávání budoucích učitelů nebo zdravotníků. I ti jsou pro naši budoucnost potřeba.

Udržitelný by ale měl být i provoz instituce. Tak co dělá univerzita pro to, aby fungovala úsporněji?

Určitě, snažíme se o to dlouhodobě. Mezi to klíčové patří samozřejmě průběžné zateplování budov, výměna oken a rekonstrukce střech, což výrazně omezuje tepelné ztráty. Průběžně také ZČU mění úsporné osvětlení, které snižuje spotřebu energie v kancelářích, chodbách a laboratořích. Připravujeme také projekt na vlastní fotovoltaické elektrárny, díky nimž chceme do budoucna pokrýt část své spotřeby z obnovitelných zdrojů. Co se týče topení, pak využíváme chytrá řešení, jako je regulace topení podle venkovních teplot a rozdělování otopných větví. To umožňuje nastavovat teplotu v jednotlivých prostorách samostatně a zamezit zbytečným únikům tepla.

Jak se mohou přidat i samotní zaměstnanci a studenti?

Už tuto sobotu 28. března budeme rádi, když se zapojí do akce Uklidíme Česko. Sejdeme se v 10 hodin před rektorií a půjdeme uklidit kampus. Studenti i zaměstnanci mohou využívat taky velkokapacitní filtrační stanice na vodu od firmy Lokni namísto kupování plastových lahví. Stanice jsou zatím na třech fakultách: na Fakultě strojní u přednáškové místnosti UP101 a pak v centru Plzně na Fakultě zdravotnických studií a na Fakultě filozofické v Sedláčkově 15. Díky těmto stanicím se za rok 2025 ušetřilo přes 121 tisíc PET lahví. A samozřejmě jsme otevření i novým nápadům na udržitelné fungování ZČU. Přesně pro ty je nové Místo udržitelnosti ZČU vytvořené.

Takže když to shrneme: kde je podle vás ZČU v udržitelnosti dnes a kam by se měla posunout v příštích letech? Co je ten další krok?

Byť už za sebou máme první projekty s reálným dopadem, tak zcela upřímně, koordinovaná a jednotná snaha ZČU vzniká teprve od loňského roku, kdy ZČU přijala strategii udržitelnosti. Teď nás čeká její naplňování. Spousta projektů je zatím na papíře, například zmiňované retenční nádrže na zadržování vody v plánovaném jezírku u knihovny v kampusu. Jsme ale připraveni se do toho opřít. Třeba už v květnu plánujeme workshop, na který budou moci přijít studující i zaměstnanci, aby se dozvěděli, jak sami mohou fungovat udržitelněji ve svých každodenních životech – doma, ve škole i v práci. A podstatnou součástí udržitelnosti je i zvládání stresu, to také zmíníme. Budeme se těšit 5. května v knihovně.

Místo udržitelnosti ZČU je otevřené nápadům studujících i zaměstnaných, a to v budově Fakulty strojní ZČU, v 6. patře (UK 625).

<https://info.zcu.cz/Koordinatorka-udrzitelnosti--Na-ZCU-se-pocita-kazde-jidlo--kazdy-strom-i-kazdy-gram-materialu/clanek.jsp?id=9240>